

20 jaar SNV in Kameroen, en het trieste lot van een jonge vrouw

SNV-ers op bezoek bij de ambassadeur

In november 1963 vertrokken de eerste Nederlandse vrijwilligers naar Kameroen om er ontwikkeling te brengen. Dit in navolging van de 'peacecorpers', de vrijwilligers uit de Verenigde Staten. 20 jaar later, het is november 1983 is dat aanleiding voor groot feest. De Nederlandse ambassadeur in Yaoundé nodigt alle SNV-ers die op dat moment in Kameroen werken, uit voor een receptie op de ambassade. Deze wordt opgeluisterd door de nodige hoogwaardigheidsbekleders uit vele buitenlandse landen. Aansluitend is er een koud buffet voor ons, de vrijwilligers. Uit alle hoeken van het land zijn

SNV-ers op dit buitenkansje afgekomen. Want niet iedere dag kun je lekker eten, als je ergens ver weg in

het oerwoud of op de savanne woont. Ik heb voor de gelegenheid bij een kleermaker op de markt in Batouri een feestelijk Afrikaans ensemble laten naaien: een tuniek en broek van zachtgroen damast met wit borduursel. Ook de andere SNV-ers hebben zich netjes aangekleed. Ze zijn bijna onherkenbaar in vergelijking met het tenue waarin ze dagelijks terugkeren uit de brousse, geheel bedekt met rode stof en/of modderschoenen.

Het buffet ziet er uit om van te watertanden, met uit Nederland ingevlogen haring, salades, zalm en andere delicatessen die de meeste SNV-ers, meer gewend aan eenvoudig dagelijks voedsel als kookbananen en maniok, al maanden niet hebben geproefd. De eersten scheppen dan ook hun bord lekker vol. Geduldig wachtend in de rij, zien wij de schalen leger en leger worden. We vragen ons af of er niet moet worden aangevuld, maar nee: meer is er niet. Wij als hekkensluiters, zien de heerlijkheden aan ons neus voorbij gaan en moeten genoegen nemen met de restjes! De ambassadeur voelt zich zwaar opgelaten en put zich uit in excuses. Op zulke grote eters had hij niet gerekend, wel een beetje dom als hij zich een beetje op de hoogte had gesteld van wat er dagelijks op het bord ligt van ons, 'broussards'. Hij belooft een herkansing, over enige tijd. Maar ja, om nu 400 km te gaan reizen voor een ingevlogen nieuwe haring... Het is er nooit meer van gekomen. De dag erop prijkt er een grote foto met alle vrijwilligers op de voorpagina van de enige krant die op dat moment in Kameroen verkrijgbaar is en waarvan de pers streng door de regering wordt gecontroleerd: *Cameroun Tribune*.

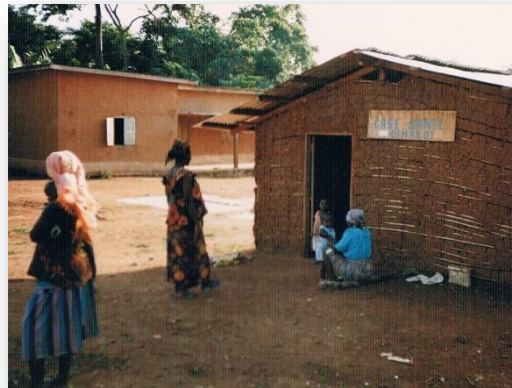
Vaccineren in Dimako I

Maar alles is relatief. Wat betekent nu zo'n leeg buffet, in vergelijking met wat Kameroense vrouwen moeten doorstaan?

Uit mijn brief van 24-1-1984 aan het thuisfront:

'In een dorp, overschaduwd door hoge woudreuzen, stelde de chef van het dorp mij twee maanden geleden voor aan een jonge vrouw, Christine. Hij nodigde mij daarvoor uit in zijn hut, waar het zo donker was dat mijn ogen er eerst aan moesten wennen. Daar in de hoek, gezeten op de grond op een rietmat, zat Christine. Ik schat dat ze zo'n jaar of 18 oud was en ze

had een knap en lief gezichtje. Ze had als kind polio doorgemaakt, kon niet lopen door sterk verlamde en vergroeide benen en bewoog zich voort op handen en billen. Haar wereldje bestond enkel uit het interieur van de schamele hut van haar ouders en soms de hangar, het centrale afdak, in haar dorp Dimako I. Ze was enkele maanden in verwachting en men vroeg mij om haar tegen tetanus in te enten. Naveltetanus bij pasgeborenen komt hier nl. veel voor. Ik heb haar ingeënt en de familie het advies gegeven om haar, als het zover was, naar het ziekenhuis te brengen voor de bevalling. Misschien was het bekken ook wel aangetast door de polio, dat betekent een gecompliceerde bevalling, vandaar. De keer daarop dat ik in het dorp kwam heb ik haar en een paar familieleden meegenomen naar Batouri. Ik schatte in, dat zij inmiddels rond de acht maanden zwanger was. De auto was afgeladen vol met een heleboel voedsel, kookspullen en nog veel meer. Men moet hier zelf voor zijn eten zorgen in het ziekenhuis, dat is voor dorpelingen een dure aangelegenheid, als je dat op de markt in Batouri moet inslaan. Op de kraamafdeling van het overheidsziekenhuis is ze vervolgens onderzocht en ze moest inderdaad daar bevallen, had men haar gezegd, met 9 maanden. Tot die tijd logeerde zij bij familie in Batouri. Afgelopen dinsdag toen ik dus deze brief aan het schrijven was, kwam de familie hier aan de deur, met een handkarretje, een 'pousse-pousse', met daarin Christine, met beginnende weeën. Ik heb hen doorgestuurd naar het ziekenhuis, in die tijd het enige in Batouri. De volgende morgen ben ik bij haar gaan kijken, maar er was nog steeds geen kind. Ze was al helemaal uitgeteld en doodop. Twee uur later was ik er weer. Nog steeds geen kind, wel volledige ontsluiting, het hoofdje was al te zien. Maar die vrouw is zo verlamd, dat ze niet kan persen. De verloskundige van dienst had de vacuümpomp erop gezet, maar dit was mislukt, en hijzelf was zonder verdere instructies vertrokken. Ik trof dan ook drie verpleegsters op de veranda, die er gaasjes zaten te vouwen. Rustig aan... die wisten ook niet wat ze ermee aan moesten, die zaten daar maar! Ik was woedend, hoe kunnen ze die vrouw nu zo in de steek laten! Ik ben in vliegende vaart de hele stad afgereisd, op zoek naar de dokter, die ik uiteindelijk thuis vond. Aan hem heb ik het hele verhaal verteld, hij is direct vertrokken naar het ziekenhuis en heeft een keizersnede verricht. De volgende dag ging ik weer langs en zowel moeder als kind leken allebei redelijk in orde. Het was wel een klein kindje, maar hij keek pittig uit zijn oogjes. De familie moet hier zelf alle benodigde medicijnen betalen en ik vreesde al dat daar geen geld voor was, maar ik kreeg helaas niemand van de familie te pakken.

Case de santé in Dimako I

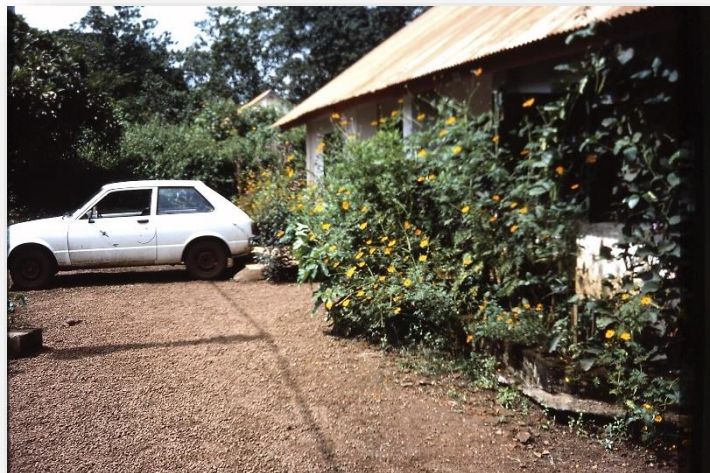
De volgende ochtend stap ik om 6 uur de deur uit om naar de SNV-vergadering in Bertoua te gaan, staat een broer van Christine op de stoep, met het bericht dat het kind 's nachts was overleden! Ik voelde me totaal verslagen. Ik heb sterke verdenkingen richting het personeel: was hier geen sprake van verwaarlozing? Hadden ze wel voldoende aandacht besteed aan het kindje en de moeder? Ik weet het niet. In een trieste bui vertrok ik naar Bertoua, na verteld te hebben dat ik het lijkje niet naar het dorp kon brengen, dat was nl. de vraag. Lijkbezorging is ons verboden. Kom ik gisterenavond terug uit Bertoua, zit ik onderweg even een sucrerie, een flesje Fanta, te drinken in de buurt van dat dorp, komt iemand me vertellen dat ook Christine is overleden. Ik ben ter plekke in huilen uitgebarsten, zo afschuwelijk vond ik het, ik kon het niet helpen. Deze jonge vrouw kon zelf geen been verzetten, was voor goede zorg geheel afhankelijk van anderen, en men stak geen hand naar haar uit. De familie is nu enorm op kosten gejaagd (de operatie moet je ook betalen en lijkbezorging is heel duur) en zowel moeder als kind moeten worden begraven, met prijzige rituelen. Ik had ze dus veel beter in het dorp kunnen laten, zo dacht ik, het was een grote vergissing, ik voelde me zo machteloos. Wat heeft het voor zin, dacht ik, om Nederlandse vrijwilligers te sturen, zolang de beroepsethiek hier

niet wat verbeterd? Ik ben toch ook van de zorg van die anderen afhankelijk, al loop ik zelf nog zo hard. Ik moet op hen kunnen vertrouwen als ik een patiënte naar anderen verwijs. Vanmiddag ben ik dus weer naar dat dorp gegaan om de familie te condoleren, met de zenuwen in mijn benen, want misschien zouden ze het mij wel, terecht, zo voelde ik dat, erg kwalijk nemen. Maar nee, toen ik daar wegging, kreeg ik nog een levende kip op de koop toe, als dank voor het getoonde medeleven. Ik schaamde me diep, en wist niets meer uit te brengen. Hadden ze al zoveel uitgaven, nee, geven ze nog cadeaus weg. Ik heb ze f50,-- in de handen gestopt als tegemoetkoming in de kosten. Wat kon ik verder nog doen? Maar begrijpen doe ik het niet. Ik werd er helemaal koud van. Zo gebeurt hier dus van alles, waar ik toch wel erg door geraakt wordt. Dat is heel moeilijk. Gelukkig heb ik hier wel mensen, waarmee ik hierover kan praten, dus nu gaat het wel weer. Leven en dood staan hier zo dicht bij elkaar, dat maakt heel veel indruk op me'.

Nu, in 2020 terugkijkend op en schrijvend over deze heftige gebeurtenis, krijg ik nog steeds tranen in mijn ogen.

Maar ik zie ook andere oorzaken van het falen van de zorg. Het onderwijs in Kameroen was in die tijd erg top-down. Zelf initiatief nemen, zelf nadenken over een oplossing voor niet-alledaagse situaties? Dat werd bepaald niet gestimuleerd. De instructies komen van hogerhand. Daarbij kan ook hebben meegespeeld, dat het toen aanwezige personeel van een andere stam was dan Christine. Het hemd is in Kameroen, helaas, nader dan de rok. Het is ondenkbaar dat een verpleegkundige in Nederland op deze wijze onderscheid maakt tussen patiënten, zo staat vermeld in onze beroepscode. En wat ook kan meespelen, is dat de familie niet tijdig met geld over de brug kwam, om de operatie te starten.

En waar was de vader van het kind? In Nederland zouden we er schande van spreken om zo'n ernstig gehandicapt meisje zwanger te maken, en haar vervolgens in de steek te laten. Maar het is niet ondenkbaar, dat de man in kwestie haar een kind gunde. Welk geluk kende zij verder in haar leven? Christine zou ongetwijfeld liefdevol zijn opgevangen door haar familie in de zorg voor haar baby. Ze gunden haar het moederschap.

Mijn voortuin en SNV-auto

Ria Verbeek
©Terug naar Batouri
Januari 2020